

Att inte leka med elden

Den tibetanske buddhistmunken Phuntsok var känd bland sina vänner som en blyg novis. Ända tills en eftermiddag då han dräckt i fotogen gick ut mitt i gatan och satte eld på sig själv. Polis sprang fram till Phuntsok, slog honom till marken med järnrör och släckte elden. Men då hade 20-åringen redan slukats av lågorna.

TEXT: TENZIN TSUNDUE ÖVERSATT AV GUSTAV MÅNSSON FOTO: FESTIVAL OF TIBET

DETTA HÄNDE DEN 16 MARS i Amdo Ngaba, östra Tibet, på treårsdagen av upploppen 2008 som kostade 17 människor livet. Idag upprätthålls ordningen av beväpnad polis – dygnet runt. Relationen mellan tibetaner och staten präglas av rädsla och misstänksamhet.

Beijings beväpnade kravallpolis PAP försökte föra bort Phuntsoks illa brända kropp för att på så sätt dölja bevis. Munkar, nunnor, nomader och bönder formade snabbt en kolossal mänsklig mur runt kroppen. Framåt kvällen barrikerade sig PAP utanför Ngabas Kirti-koster, där Phuntsok tidigare studerat. Detta 130 år gamla kloster, med 2 500 munkar, är ett av de mest inflytelserika buddhistiska lärosätena i östra Tibet. Det är också platsen där självbrännings-trenden tog sin början.

Idén att protestera medelst självbränning fick en symbolisk innebörd i Malcolm Brownes svart-vita foto från 1963 som visar en brinnande munk under Vietnamkriget. Thich Quang Ducs självbränning var historisk och kopierades snabbt av de många andra som senare brände sig själva för att protestera mot USAs krig mot det kommunistiska Nordvietnam. Varje år inträffar ca 1500 självbränningsincidenter i Indien. Den mest oförglömliga av dessa var när Rajiv Goswami satte eld på sig själv den 19 september 1990 för att protestera mot Mandal-kommissionens rekommendationer.

Och så blev Mohamed Bouazizi, en fattig grönsakshandlare i Tunisien, misshandlad och förnedrad av en stadsanställd tidigare i år. När guvernören vägrade att träffa honom personligen varnade Bouazizi: "Om du inte tar emot mig sätter jag eld på mig själv". Nästa dag hällde han fotogen över sig och tände en tändsticka. Denna gnista blev starten på de folkprotester som skulle sprida sig som en skogsbrand över västra

Asien och Nordafrika. Dessa protester skulle i sin tur komma att tvinga Zine El-Abidine Ben Ali, som hade varit vid makten i 23 år i Tunisien, och andra diktatorer som Hosni Mubarak och Muammar Gaddafi från makten.

Bouazisis självbränning satte den arabiska våren i rörelse, men det första självbränningsfallet av en buddhistisk munk inträffade i Kina för så länge sen som år 397.

Den i Indien utbildade kinesiska historikern Jan Yun-hua, som för närvarande bor i Kanada, citerar två kinesiska biografiförfattare från 400- och 900-talen i sin essä "Buddhistiska självbrännningar i medeltidens Kina". Han noterar att fler än 50 munkar försökte – eller lyckades – bränna sig själva till döds. Konceptet wang-shen eller yi-shen – ordagrant "frångå eller förlora kroppen" – inspirerades framförallt av Buddhismens Lotus Sutra-text som hade importerats från Indien. Konceptet har kopplingar till historien om Bhaisajyaraja som uppnådde Bodhisattva-status genom att sätta eld på sig själv. Man tror att elden som förstörde hans kropp fortsatte att brinna i 1 200 år tack vare Bhaisajyarajas starka tro.

Det som i Indien bara var en teoretisk handling blev en tradition bland hängivna kinesiska buddhister. För att protestera mot den norra Chou-dynastins (år 557-81) anti-buddhistiska kejsare Wu svalt sig munken Tao-Chi and sju av hans vänner till döds i vad som idag är Sichuan-provinsen. Alla dessa fall av självbrännningar och hungerstrejker inträffade långt innan Buddhismen nådde Tibet från Indien på 600-talet.

Förra veckan kallade en talesman från Pekings utrikesdepartement de tibetanska självbrännarna för "terroristdåd i förklädnad". Maos kulturella revolution må ha utrotat Buddhismen i Kina men han

lyckades inte stilla sina landsmäns hunger efter andlighet. Idag söker sig Kinas unga till andra platser för buddhistisk undervisning – framförallt till Tibet, några kommer till om med till Dharamsala.

För en buddhist är det förbjudet att ta någons liv – oavsett om det gäller sitt eget eller andras. Det är därför självmord likställs med att förstöra det som är som mest heligt. I en kommentar på Thich Quang Ducs självbränning sa den världskända buddhistiska mästaren Thich Nhat Hanh följande: "Liksom Jesus korsfästelse gav hans handling uttryck för en ovillkorlig vilja att lida för andras uppvaknande". *

Tenzin Tsundue är en outtröttlig och orädd tibetansk aktivist. Han är även författare till en rad artiklar och dikter som har publicerats i tidskrifter som The Times of India och Tibetan Review. I oktober i år skrev han denna historiska betraktelse över självbränningsfenomenet. Artikeln publicerades för första gången i Hindustan Times.

Mer av Tenzin Tsundue finns att läsa på www.tenzintsundue.com